

МІНІСТЕРСТВО
З ПИТАНЬ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

ЗМІСТ

1. Резюме.....	2
2. Порухення прав на тимчасово окупованій території України.....	3
2.1. Переслідування жителів тимчасово окупованої території України, незаконне обмеження волі.....	3-5
2.2. Злочинне розпорядження власністю українських громадян.....	6
2.3. Мілітаризація освітнього та культурного процесів.....	7-9
2.4. Порухення права на свободу думки, совісті та релігії.....	10
2.5. Злочини проти журналістів.....	11
2.6. Жорстоке, нелюдське й таке, що принижує гідність, поводження..	12-14
2.7. Злочини проти дітей.....	15-16
2.8. Мобілізація до лав збройних сил рф.....	17-18
2.9. Незаконне судочинство та переміщення засуджених громадян.....	19
2.10. Інше.....	20
3. Завдання ударів, в тому числі не вибіркових, у результаті яких можна очікувати надмірну кількість жертв серед мирного населення.....	21-31

1. Резюме

З 2014 до 2024 року, від початку міжнародного збройного конфлікту між росією та Україною, на тимчасово окупованих російською федерацією територіях України (далі – ТОТ) спостерігаються грубі порушення норм міжнародного гуманітарного права (далі – МГП) та міжнародного права прав людини (далі – МППЛ).

Так, були зафіксовані порушення звичаєвих та конвенційних норм МГП і норм МППЛ, зокрема Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

В частині положень МГП окупанти систематично порушували принцип розрізнення та заборони використання живих щитів, вдавалися до незаконного призову місцевого цивільного населення до окупаційних військ. Систематичними також були порушення безпеки й правопорядку, відбувалися незаконні переміщення населення, примусова паспортизація та політична агітація.

В частині положень МППЛ окупаційна влада рф і контрольовані нею окупаційні адміністрації вдавалися до практики насильницьких зникнень, катувань, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання, систематично порушували право на свободу й особисту недоторканність, позбавлення волі. Відбувалися систематичні порушення прав на свободу думки, совісті та релігії, свободу вираження поглядів. До того ж окупанти своїми діями порушували права дітей шляхом мілітаризації освіти.

У цих узагальнених матеріалах розглядаються зібрані на основі відкритих джерел інформації та звітів національних громадських організацій, державних органів випадки порушення норм МГП і МППЛ окупаційною владою рф на ТОТ України, зафіксовані у квітні 2024 року.

2. Порухення прав на тимчасово окупованій території України

2.1. Переслідування жителів тимчасово окупованої території України, незаконне обмеження волі

Російські силовіки не припиняють практику переслідування, застосування жорстких репресивних заходів стосовно представників кримськотатарського народу та «нетрадиційних релігійних течій».

Відбулася третя за масштабністю хвиля утисків та репресій кримських татар, проти яких проведено незаконні обшуки, затримання й арешти. У результаті проведених із численними порушеннями обшуків вилучено техніку, документи та літературу.

У місті Бахчисарай і Джанкойському районі АР Крим під приводом звинувачення в участі у «терористичній організації «Хізб ут-Тахрір» відбулися масові обшуки силовиків у місцях проживання 10 кримськотатарських активістів та релігійних діячів, у тому числі активістів ГО «Кримська солідарність», внаслідок яких стосовно 9 з них (Н. Аметова, А. Кашки, А. Мамутова, В. Мустафаєва, Е. Халілаєва, М. Абдураманова, А. Азізова, М. Люманова та Р. Османова) було обрано запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою протягом 60 діб, а Р. Куртнезірова через стан здоров'я поміщено під домашній арешт. За публічну підтримку вказаної організації рішенням «Кіровського районного суду» засуджено до 14 діб арешту жителя Старого Криму Феодосійського району АР Крим Л. Факриквіча.

Також проводилися незаконні обшуки російських силовиків у кримськотатарського активіста, делегата представницького органу кримських татар Курултай Е. Дудакова, який виступає проти реставрації об'єкта культурної спадщини – Ханського палацу.

Після проведення 29 лютого 2024 року обшуків у приміщенні мусульманської общини «Эски Къырым» «Центром протидії екстремізму» на імама цієї общини І. Юрдамова було складено адміністративний протокол через нібито зберігання забороненої та екстремістської літератури з метою масового поширення.

Османа Аріфмеметова, засудженого до 14 років колонії у справі кримських мусульман «друга Сімферопольська група», 18 березня етапували до в'язниці Красноярського краю із СІЗО № 3 Новочеркаська. Разом із ним у різні міста також етапували інших учасників його справи – Рустема Шейхалієва, Руслана Сулейманова й Енвера Аметова. Спочатку всі вони прибули до Воронежа, потім Аметова відправили до Липецька, а решту – до Самари¹.

Проросійські телеграм-канали повідомляють, що затримано мешканку міста Судак Олесю Літвінчук, яка у своїх соціальних мережах викладала дописи, що нібито дискредитували армію рф і президента рф. Під час арешту вдома у жінки було зафіксовано велику кількість прапорів та символіки України².

Також проросійські телеграм-канали повідомляють, що було затримано мешканку Криму, яка отримала російський паспорт, у 2017 році поїхала за кордон, у своїх соціальних мережах підтримувала Україну, а згодом повернулася до Криму, де і була затримана за нібито дискредитацію армії та президента рф³.

Мешканця Білогірського району Ігоря Брагута також було затримано. Він у своїх соціальних мережах нібито ображав президента рф та насміхався над армією. Проросійські телеграм-канали повідомляють, що складено матеріали, направлені до суду⁴.

Так званий Кіровський районний суд у Криму засудив кримського татарина Ділявера Салімова до року колонії. Його звинувачували у погрозах вбивством за мотивами політичної ворожнечі за те, що погрожував заправнику на АЗС через кепку із символом «Z».

Повідомляється, що оголошення вироку відбулося у закритому режимі, що суперечить принципу гласності судочинства, згідно з яким оголошення підсумкового вердикту суду завжди має бути відкритим. Також привертає увагу той факт, що суддя перебував у дорадчій кімнаті перед оголошенням вироку не більше 60 хвилин, що виглядає недостатнім часом для ухвалення всебічно вивченого та об'єктивного рішення, а також може вказувати на

¹ <http://surl.li/seoaf>

² <https://t.me/cremeasmersh/575>

³ <https://t.me/cremeasmersh/581>

⁴ <https://t.me/cremeasmersh/610>

упередженість судді та наявність у нього вже готового рішення до завершення судового розгляду⁵.

За словами координаторки управління проєктів Центру громадянських свобод Наталії Яшук, російська федерація тисне на Україну, відкриваючи кримінальні справи проти незаконно викрадених цивільних осіб та фальсифікуючи їх. Як приклад вона навела кейс бранки Кремля Ірини Горобцової, яку росіяни утримували понад 2 роки в ув'язненні без будь-яких звинувачень, але наразі звинуватили у шпигунстві⁶.

Співробітниками «Кримського прикордонного управління» спільно з так званим Центром протидії екстремізму було затримано мешканку Херсонської області Світлану Антонову, яка в соціальній мережі «Фейсбук» «дискредитувала ЗС рф, розмішувала українські прапори та гасла»⁷.

Також проросійські телеграм-канали повідомляють, що було затримано адміністратора групи ВКонтакті «Єнот-реаліст» Валерія Філіппова із Партеніту, який публікував у групі дописи проти війни, що нібито дискредитують армію рф. Чоловіка змусили просити вибачення на камеру⁸.

⁵ <http://surl.li/smpna>

⁶ <http://surl.li/ssnkh>

⁷ <https://t.me/cremeasmersh/648>

⁸ <https://t.me/cremeasmersh/607>

2.2. Злочинне розпорядження власністю українських громадян

За даними національного спротиву, російська окупаційна адміністрація проводить примусове виселення жителів Голої Пристані, Коханів і Гладківки Херсонської області.

Окупанти проводять вивезення населення відібраними зі шкіл та автотранспортних підприємств автобусами. Населення тимчасово розміщують у населених пунктах півдня Херсонської області та у Криму. Приміщення, де їх розміщують, спеціально переповнені та мають незадовільний стан, щоб продовжувати агітувати до переїзду в росію, а чоловіків спонукати до постановки на військовий облік із подальшою мобілізацією до лав окупаційного війська.

Вивезеному населенню загарбники забороняють забирати з собою будь-які габаритні речі, дозволяють лише ручну поклажу. Таким чином окупанти вивільняють домівки та квартири для розміщення російських окупантів, працівників російських адміністрацій та росіян, які бажають переїхати у визначені населені пункти⁹.

Крім того, за наявною інформацією окупаційне управління російської податкової служби проводить агітаційну роботу щодо переоформлення підприємств за російським законодавством. Відомо, що представники окупаційної влади погрожують громадянам адміністративною і кримінальною відповідальністю у разі нелояльного ставлення до створених умов. Для переоформлення документів окупаційна адміністрація вимагає отримання паспорта рф.

Такі дії ворога суперечать статті 45 Додатку «Положення про закони і звичаї війни на суходолі» до IV Конвенції про закони і звичаї війни 1907 року, якою передбачено заборону примушування жителів окупованої території присягати на вірність державі-супротивнику, і статті 25 Загальної

⁹ <https://www.pravda.com.ua/news/2024/05/2/7453887/>

декларації прав людини, ухваленої та проголошеної Резолюцією 217 А(III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року, а також статті 3 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, яким передбачено, що всі держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються забезпечити рівне для чоловіків і жінок право на користування всіма економічними, соціальними та культурними правами.

2.3. Мілітаризація освітнього та культурного процесів

У межах політики російської федерації щодо формування з української молоді майбутнього резерву для ЗС рф активізовано заходи із мілітаризації та військово-патріотичної підготовки підлітків, зокрема під час освітнього процесу. Так, з 1 вересня 2024 року у російських регіонах і на ТОТ запроваджується нова навчальна дисципліна «Основы безопасности и защиты Родины» (тактична, вогнева, інженерна, військово-медична підготовка, застосування БПЛА тощо).

На ТОТ Запорізької області регіональне відділення «Юнармии» підписало угоду про співпрацю із так званим Міносвіти області, в межах якої передбачено формування юнармійських загонів на базі всіх шкіл, розробку і впровадження навчальних програм із військово-патріотичного виховання школярів та підготовки молоді до служби у ЗС рф.

В одному з навчальних закладів окупованого Скадовська Херсонської області загарбники розпочали набір школярів на курси керування FPV-дронами. У місті Луганськ планується відкрити «Республіканський кадетський корпус для дівчаток». «Чорноморське козацьке військо» підготувало наказ «Про підготовку профільної дитячої табірної зміни», яка проходитиме у період із 17 липня до 6 серпня 2024 року у місті Євпаторія.

Українських дітей, зокрема соціально-вразливих категорій, окупанти мотивують вступати до російських навчальних закладів та інших воєнізованих формувань. Так, дітей-сиріт, що позбавлені батьківського піклування і проживають в інтернатах на ТОТ Запорізької області, запрошують вступати на навчання до академій Слідчого комітету рф у містах Москва, Санкт-Петербург та у створеній окупантами «філії» в Луганську. Дітям обіцяють безкоштовне проживання, навчання та гарантоване працевлаштування із розподілом до різних регіонів рф.

Для тотального контролю за соціальною активністю українських підлітків російський Центр вивчення та мережевого моніторингу молодіжного середовища (взаємодіє з Роскомнаглядом, правоохоронними відомствами, Міністерством освіти та Міністерством цифрового розвитку, зв'язку і масових комунікацій рф) за допомогою автоматизованої інформаційної системи «Профілактика» в реальному часі відстежує профілі дітей у соціальних мережах, зокрема відвідування ними деструктивних груп і перегляд постів з антиросійською тематикою. В подальшому з дітьми проводиться профілактична робота.

Федеральний центр розвитку програм соціалізації підлітків (відокремлений структурний підрозділ підвідомчого Міністерству просвітництва рф ФДБУ «Центр захисту прав та інтересів дітей») активно розвиває на ГОТ мережу добровільного об'єднання соціально-педагогічного спрямування для дозвілля та відпочинку підлітків (підліткових центрів), на базі яких організовуються патріотичні семінари. Наразі такі центри функціонують у містах Донецьк та Маріуполь.

Крім того, відомо, що у Генічеській школі № 2 вчителі-колаборанти знову проводять заходи, спрямовані на зародження так званого патріотизму в учнів школи. При проведенні патріотичних заходів адміністрація школи запросила до учнів представників російської організації мілітарного напрямлення «Волонтерская рота боевого братства» з міста Санкт-Петербург, які провели серію лекцій щодо пошукової діяльності, присвячену увічненню пам'яті героїв Другої світової війни. Крім того, представники організації анонсували проведення для дітей пошукових експедицій та історичних форумів, які проводять у Ленінградській області рф.

Також стало відомо, що в селі Благодатне Скадовського району вчителі-колаборанти змусили дітей взяти участь у військово-патріотичній акції «Лист солдату». В межах акції діти писали листи з подяками російським окупаційним військам, у яких дякували окупантам за службу, відвагу і сміливість, бажали перемоги. Текст листів дітям надиктували вчителі.

Окупаційна адміністрація Генічеської школи № 1 спільно зі вчителями-колаборантами залучила учнів цього навчального закладу до участі у всеросійській акції «Бессмертный полк» напередодні Дня перемоги. Захід

розпочався із винесення прапора РФ і прослуховування гімну. Пізніше діти виконували патріотичні пісні та декламували вірші на військову тему.

У Генічеській санаторній школі-інтернаті окупанти відкрили нову експозицію у межах проєкту «Знать! Помнить! Гордиться!», що присвячена загарбникам. У ній були представлені особисті речі окупантів, серед яких окупаційні прапори, шеврони, бронежилети, польові аптечки, а також малюнки місцевих дітей, присвячені російським військовим, і фотографії зрадників. До зйомок патріотичних відео в межах згаданого проєкту залучили учнів школи-інтернату.

Вказані дії прямо порушують норми статті 10 Європейської конвенції з прав людини та Протоколів до неї, ратифікованої Законом України № 475/97-ВР від 17 липня 1997 року, якою передбачено, що кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати та передавати інформацію й ідеї без втручання органів державної влади та незалежно від кордонів. Порушення полягає в тому, що громадяни втрачають змогу отримувати достовірну інформацію від влади України й бачити реальну картину справ у країні та їхньому регіоні.

Також за наявною інформацією від Генічеської міської військової адміністрації представниками окупаційної адміністрації й так званого штабу «Мы вместе» проводиться залучення молоді громади до виготовлення маскувальних сіток. Відомо, що організатори штабу відвідали Генічеське училище № 27, де під виглядом проведення майстер-класу було залучено викладачів-колаборантів та учнів до плетіння маскувальних сіток для російських військових.

Такі дії порушують норми статті 32 Конвенції про права дитини, які передбачають, що держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може являти небезпеку для здоров'я, бути перешкодою в одержанні нею освіти чи завдавати шкоди її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному та соціальному розвитку.

2.4. Порушення права на свободу думки, совісті та релігії

Житель Феодосії Максим Зінченко отримав 2 роки примусових робіт за читання окремих віршів із Біблії. Як зазначив телеграм-канал «Трибунал. Кримський епізод», понад 3 роки працівники ФСБ плідно працювали, щоб порушити проти нього справу і довести, що він має відношення до «Свідків Єгови». У підсумку суддя не зміг піти на відверте свавілля і замінив реальний термін на примусові роботи.

У повідомленні вказується, що за феодосійцем Максимом Зінченком стежили із 2020 року¹⁰.

¹⁰ https://t.me/tribunal_crimean/133

2.5. Злочини проти журналістів

Правозахисниці та журналістці Лутфіє Зудієвій «Верховний суд Криму» відмовився скасувати штраф за статтю про зловживання свободою засобів масової інформації. Суд відмовився задовольнити скаргу на рішення так званого Київського райсуду Сімферополя. Адвокат Зудієвої Еміль Курбедінов заявив, що захист має намір оскаржити це рішення у касаційній інстанції. Курбедінов звернув увагу на безліч порушень щодо цієї справи¹¹.

«Бахчисарайський районний суд» передав до Республіканського суду Мордовії розгляд позову засудженого на 19 років ув'язнення кримського татарина, громадянського журналіста Марлена Асанова. Він звертався до суду із вимогою визнати незаконними дії Федеральної служби виконання покарань рф, яка відмовила перевести його до виправної колонії, розташованої ближче до місця його проживання¹².

¹¹ <http://surl.li/smnee>

¹² <http://surl.li/smpnp>

2.6. Жорстоке, нелюдське й таке, що принижує гідність, поводження

Окупанти продовжують посилені карально-репресивні заходи стосовно цивільного населення, покликані не допустити деструктивних проявів. Протягом місяця було зафіксовано 27 пошуково-фільтраційних заходів (у лютому – близько 30), більшість із яких (16) – на ТОТ Запорізької та Херсонської областей через підвищену у цих регіонах порівняно з іншими окупованими територіями активність сил спротиву. Фіксуються чергові випадки вбивств та засудження проукраїнськи налаштованих громадян.

Військовими РОВ було вбито 3 цивільних осіб у селі Кохани Скадовського району Херсонської області, а також громадян України В. Черновську в Новоукраїнці Пологівського району Запорізької області та Д. Шинкаренка у Мелітополі. Зі звинуваченнями в участі у батальйоні імені Номана Челебіджихана і причетності до співпраці з СБУ у місті Генічеськ Херсонської області затримано місцевого жителя, журналіста та редактора видання «Новий візит» Г. Осьмака за поширення у соцмережах публікацій, що дискредитують проведення «СВО», ЗС рф і президента рф, в АР Крим – місцевих жителів З. Ковальчука, О. Музики, Д. Недімовича.

Рішенням Запорізького обласного суду засуджено до 10 років позбавлення волі мешканця села Терпіння Мелітопольського району Д. Савіна за скоєння злочину, передбаченого ст. 276 КК рф («шпигунство»). Окупаційний суд міста Генічеськ Херсонської області незаконно засудив до 11,5 років колонії суворого режиму місцевого жителя С. Крижанівського за звинуваченням у шпигунстві на користь України.

Кримськотатарський активіст, фігурант «справи кримських мусульман» Ернес Сейтосманов заявив про незадовільні умови у в'язниці Володимира, де

він відбуває перші 3 роки ув'язнення. Як стверджується, Сейтосманова утримують у камері на дві особи розміром 1,5 на 2 метри. При цьому у приміщенні дуже сиро і все осипається, вентиляції немає. Воду він змушений пити із крана.

За даними активістів, двічі Сейтосманова відправляли до штрафного ізолятора. За словами наглядачів, кримчанин нібито вчинив правопорушення під час етапу. Вдруге – 17 березня на 15 діб за «міжкамерний зв'язок». При цьому комісія на розгляд правопорушення не збиралася. Сейтосманов тричі подавав заяву на розмову з родичами, але на них не відреагували, тож зв'язатися з рідними чоловік не міг. Побачень із родичами також не було¹³.

Проросійські телеграм-канали повідомляють, що було затримано мешканця Сімферополя Дмитра Янюка, який у своїх соціальних мережах під псевдонімом Волинянин Кримський дискредитував армію рф, ображав президента, заперечував територіальну цілісність, чекав на ЗСУ. Чоловіка змусили просити вибачення на камеру. Матеріали передано до суду, вирішується питання щодо порушення кримінальної справи¹⁴.

Проросійські телеграм-канали повідомляють, що було затримано мешканку Сімферополя Наталію Турту, яка в соціальній мережі «Однокласники» публікувала дописи з очікуванням ЗСУ, українські пісні та гасла, негативно висловлювалася про росію, армію рф і президента, знушалася із загиблих під час «СВО». Жінці призначили штраф у розмірі 30 тисяч рублів та 5 діб арешту в ізоляторі тимчасового тримання. Також її змусили просити вибачення на камеру¹⁵.

Кримського політв'язня Олега Приходька, якого засудили до 9,5 років позбавлення волі, утримують у СІЗО. Донька бранця Кремля заявила, що співробітники колонії відкрито кажуть йому, що його не випустять доти, доки він не помре¹⁶.

Засудженого на 15 років ув'язнення кримського татарина, активіста Асана Яникова побили двоє постових в'язниці «Володимирський централ». Політв'язень розповів, що 6 квітня під час огляду його двічі вдарили головою об бетон двоє постових після того, як він попросив забрати свої продукти¹⁷.

¹³ <http://surl.li/ssmbt>

¹⁴ <https://t.me/cremeasmersh/569>

¹⁵ <https://t.me/cremeasmersh/606>

¹⁶ <http://surl.li/shehw>

¹⁷ <http://surl.li/snirs>

В окупованому Криму російські силовики провели обшуки в будинках кримських татар. Обшуки були проведені у селах Черкез-Тобай (раніше Чапаєвка) в Руслана Мустафаєва (людини, яка померла майже пів року тому) та Саурчи (Завітне) в Абдулли Чебієва. Ні в кого нічого не знайшли. Правозахисники повідомляють, що це був лише черговий крок для залякування кримських татар¹⁸.

Білогірський районний суд визнав кримського правозахисника Абдурешита Джемпарова винним у зловживанні свободою на поширення інформації. Як зазначається, суддя Наталія Зінченко залишила рішення суду першої інстанції без змін, а апеляційну скаргу не задовольнила. Засідання проходило у закритому режимі, слухачів до будівлі суду не пустили у зв'язку із заходами щодо профілактики тероризму¹⁹.

Влада росії вивезла до Пензи чотирьох вихованців Олешківського будинку-інтернату для дітей з особливостями розвитку, розташованого на Херсонщині, – Олександра Данильчука, Анастасію Мамотюк, Вікторію Маркелюк та Анастасію Яворовську. Місто Олешки окуповане російською армією від початку повномасштабного вторгнення в Україну. Всі четверо вихованців – повнолітні, яких визнали недієздатними та позбавленими батьківського піклування. Як український, так і російський закони не дозволяють їм самостійно розпоряджатися майном і грошима, одружуватися і звертатися до суду. Недієздатність вихованців може вказувати на їхнє недобровільне переміщення до Пензи.

Журналісту російського видання «Важные истории» вдалося поспілкуватися з одним із вивезених із Херсонської області вихованців – 27-річним Олександром Данильчуком. Він розповів, що про переміщення до Пензи його попередили лише за день до від'їзду. За словами Данильчука, вихованців не питали, чи хочуть вони переїжджати, а російські паспорти почали оформляти ще на окупованій території. У 27-річного Данильчука в Україні залишилися друзі та прийомні батьки, з якими він змушений був розлучитися після початку війни – сім'я виїхала до Румунії. Однак про можливість повернутися в Україну зараз не йдеться, розповідає Данильчук.

Міжнародне право забороняє переміщати населення з окупованих територій незалежно від віку та дієздатності. Насильницьке переміщення

¹⁸ <http://surl.li/svoeq>

¹⁹ <http://surl.li/ssmcz>

цивільного населення без вагомих підстав може розглядатися як воєнний злочин, а за певних умов – як злочин проти людяності²⁰.

2.7. Злочини проти дітей

З метою злочинної асиміляції українських дітей окупанти активізували вивезення неповнолітніх до різних регіонів рф та рб. Починаючи з середини березня 2024 року, до санаторно-курортних закладів в АР Крим (місто Євпаторія), рф (Ростов-на-Дону Волгоградської області) та рб (Гродненської області) було вивезено щонайменше 220 неповнолітніх осіб з окупованих регіонів під приводом відпочинку й участі у культурно-спортивних заходах.

З дітьми проводитиметься відповідна військово-патріотична робота, а Міністерство освіти та науки рф, інші профільні відомства розробляють методичну базу, спрямовану на «переорієнтацію, виховання українських дітей на основі російських духовно-моральних цінностей» та позбавлення їх від «деструктивної ідеології, проявів екстремізму й тероризму».

84 дитини з порушеннями фізичного та ментального здоров'я із ТОТ Донецької, Луганської та Запорізької областей у межах програми «Страна для детей» вибули на «санаторно-курортне лікування» в один із санаторіїв Євпаторії. За сприяння благодійного фонду ім. О. Талая (білоруського паралімпійця) окупаційна влада ТОТ Херсонщини незаконно вивезла на «оздоровлення» 39 дітей до центру «Лесная поляна» (м. Жодзішкі Гродненської області), у якому, за наявними даними, проводиться активна патріотична пропаганда та мілітаризація неповнолітніх.

У 2024 році анонсовано участь у пропагандистських подорожах до різних регіонів рф у межах програми Росмолоді «Больше, чем путешествие» приблизно 6 тисяч дітей та молоді віком від 12 років, а також відпочинок у

²⁰ <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/28/7453309/>

дитячих таборах Республіки Башкортостан близько 1,2 тисячі школярів із ТОТ.

Крім того, за повідомленням Скадовської районної військової адміністрації у місцевих соціальних мережах та месенджерах окупаційна адміністрація оголосила про організацію так званого літнього відпочинку для школярів. Планується вивезення 3 тисяч дітей за напрямками: Крим, Кубань, Адигея й табори Поволжя. Також повідомляється, що планується відправити тисячу дітей на екскурсії по містах росії (Москва, «Золотое кольцо росии», Ростов-на-Дону).

У квітні 2024 року у всеросійському банку даних про дітей-сиріт «Важные истории» і «Верстка» виявили анкети щонайменше 285 дітей, вивезених з України в росію. У більшості анкет йдеться, що дітей можна всиновити. Журналісти припускають, що російські сім'ї усиновили щонайменше 76 із цих дітей.

27 квітня інтернет-видання «Дождь» повідомило про усиовлення шестирічного хлопчика з України російською сім'єю. Нова сім'я змінила дитині прізвище, по батькові та місце народження. Журналісти каналу з'ясували, що матір хлопчика позбавили батьківських прав за законами самопроголошеної «ДНР», водночас у нього були брати і сестра, про батька та інших його родичів нічого не відомо²¹.

Такі дії порушують норми Міжнародної конвенції «Про захист усіх осіб від насильницьких зникнень», яка ратифікована Верховною Радою України від 17 червня 2015 року, а також Резолюцію 47/33 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 року «Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення».

Водночас статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду визначено, що депортація або насильницьке переміщення населення, ув'язнення або інше жорстоке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права, катування, насильницькі зникнення осіб та інші нелюдські діяння подібного характеру, що умисно заподіюють сильних страждань чи тяжких тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному чи фізичному здоров'ю, є злочинами проти людяності.

²¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/28/7453309/>

2.8. Мобілізація до лав збройних сил рф

З метою примусу місцевих жителів до постановки на військовий облік під час примусової паспортизації формуються мобілізаційно-призовні реєстри у населених пунктах ТОТ (Херсонська область). Як і раніше, спостерігається проведення щільних фільтраційно-пошукових заходів за участі Росгвардії та ФСБ рф.

Військові комісаріати окремих регіонів примушують ставати на облік також жінок із медичною освітою. Так, у селі Виноградове Херсонського району міграційним підрозділом МВС рф у взаємодії зі співробітниками військкомату проводяться заходи щодо внесення до мобілізаційно-призовного реєстру всіх чоловіків, а також медичних працівників. Окупаційна влада встановила завдання на 2024 рік відібрати для військової служби за контрактом для Херсонської області 252 жителів, Донецької – 2715, Луганської – 2611.

28 березня 2024 року Денис Пушилін підписав наказ № 124 про заходи із забезпечення призову громадян 1994–2006 років на військову службу в «ДНР» у 2024 році, нормами якого передбачено створення республіканської та муніципальних призовних комісій, взяття під контроль очільниками муніципалітетів виконання призову, вжиття МВС республіки заходів для пошуку ухилянтів.

У селі Підгорівка Старобільського району ТОТ Луганської області працівники військкомату організували збори чоловіків віком до 50 років, яких зобов'язали в 10-денний термін пройти військово-лікарську комісію.

«Окупанти розпочинають призов на строкову службу молоді із захоплених територій Запорізької області. Наприкінці березня диктатор путін підписав указ про призов на строкову службу громадян рф. Виключень для нових окупованих територій в указі немає», – повідомив начальник Запорізької ОВА Іван Федоров.

Як зазначається, в середині квітня голова окупаційної адміністрації Запорізької області та зрадник України Євген Балицький створив призовні комісії.

«Про свої гучні заяви, що мешканців ТОТ не призиватимуть на службу щонайменше 5 років, тепер мовчить. Залучення мешканців ТОТ до служби в армії країни-окупанта – це порушення міжнародного законодавства», – наголосив очільник Запорізької ОВА²².

Крім того, рф поширила на тимчасово окуповану територію АР Крим та міста Севастополя власне кримінальне законодавство і здійснює притягнення жителів відповідної території до кримінальної відповідальності за порушення порядку військового обліку й ухилення від проходження військової та альтернативної цивільної служби.

Особам, які підлягають призову, заборонено залишати територію російської федерації, виїзд за межі країни на строк більш ніж 6 місяців карається штрафом до 15 тисяч рублів. При виїзді з країни у період проведення призовної кампанії на період понад 3 місяці, якщо людина не підтверджує реєстрацію за місцем свого перебування, розмір штрафу становитиме від 10 до 20 тисяч рублів. Якщо особа визнається такою, що ухиляється від призову, не маючи на те законних підстав, то передбачено штраф до 200 тисяч рублів або позбавлення волі на строк до 2 років.

За результатами 18-ї призовної кампанії під час тимчасової окупації було призвано орієнтовно 44,5 тисячі призовників. Водночас ця цифра не є абсолютною та потребує уточнення, оскільки в умовах війни могли бути відхилення в кількості у будь-яку зі сторін. Відповідна практика суперечить

²² https://t.me/censor_net/49339

положенням IV Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни і є воєнним злочином²³.

2.9. Незаконне судочинство та переміщення засуджених громадян

Південний окружний військовий суд у Ростові-на-Дону розглядає кримінальну справу проти жителя окупованого Криму Дениса Нарольського, обвинуваченого в державній зраді.

Чоловік перебуває в російській в'язниці, оскільки торік його засудили до 9 років ув'язнення за дезертирство. Тоді російські окупанти примусово мобілізували чоловіка і призначили його командиром мотострілецького відділення. Однак уже через 5 днів Нарольський утік із військової частини та пішки попрямував до себе додому. Другу кримінальну справу стосовно нього було порушено через листування в його телефоні. За російськими законами, за державну зраду чоловік може отримати довічне ув'язнення.²⁴

²³ <https://crimea.ria.ru/20231007/kak-shtrafuyut-uklonistov-ot-armii-1131874818.html>

²⁴ <http://surl.li/snira>

2.10. Інше

Одним із найважливіших порушень норм міжнародного гуманітарного права та в цілому порушення прав ведення війни є те, що на тимчасово окупованій території Херсонської області розташовані заповідні зони. Відомо, що на території біосферного заповідника в Асканії-Новій ворожі війська на постійній основі полюють на унікальні види тварин, а також порушують правила утримання тварин, у зв'язку з чим загинула значна кількість сайгаків і буйволів, а на території дендропарку займаються вирубкою унікальних дерев, які потім використовують для укріплення своїх оборонних споруд.

Крім того, через постійне використання вогнепальної зброї різного виду по всій території Херсонщини вбачаються випадки, коли дерева та рослини займаються і повністю згорають. Оскільки окупаційні війська використовують майже всі види озброєння, масштаби пожеж та в цілому завданої шкоди навколишньому середовищу дуже великі й повністю оцінити масштаби шкоди наразі не є можливим через динаміку її заподіяння.

Зазначена вище інформація прямо стосується Додаткового протоколу I від 8 червня 1977 року до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів і містить норми,

безпосередньо спрямовані на охорону навколишнього середовища під час міжнародних збройних конфліктів, а саме статті 35 та 55. Відповідно до п. 3 ст. 35 заборонено застосовувати методи або засоби ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої, тривалої та серйозної шкоди природному середовищу.

У ст. 55 Додаткового протоколу I від 8 червня 1977 року «Захист природного середовища» зазначено, що при веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довготривалої та серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдають такої шкоди природному середовищу й тим самим завдають шкоди здоров'ю або виживанню населення. Заподіяння шкоди природному середовищу як репресалій заборонено.

Обидві статті забороняють застосовувати методи або засоби ведення воєнних дій, які мають на меті завдати або, як очікується, завдають великої, довготривалої та серйозної шкоди природному середовищу.

3. Завдання ударів, в тому числі не вибіркових, у результаті яких можна очікувати надмірну кількість жертв серед мирного населення

По **Нікопольському району Дніпропетровської області** 1 квітня 2024 року знову працювала ворожа артилерія. Протягом дня було два обстріли. Також агресор здійснив сім атак дронами-камікадзе і скинув боеприпас із БПЛА. Під удар потрапили **Нікополь і Мирівська громада**. Пошкоджені приватний будинок і гараж. Відомо про одну постраждалу жінку.

389 ударів завдала армія рф по восьми містах і селах **Запорізької області** впродовж доби 2 квітня 2024 року. Зокрема, застосувала 101 безпілотник по території **Гуляйполя, Левадного, Роботиного, Малої Токмачки, Малинівки та Степногірська**.

Через ракетну атаку у **Дніпрі** пошкоджень зазнав один із закладів освіти. Вікна в багатоповерхових будівлях були вибиті, а стіни понівечені, кількість постраждалих зростає до 13 людей.

На **Нікопольщині** також було гучно через активність ворога. Протягом дня район був під обстрілом – дві атаки дронами-камікадзе і два артилерійські обстріли. Найбільше пошкоджень отримали **Нікополь і**

Червоногригорівська громада. 19 приватних будинків, 5 господарських споруд, автомобілі, 2 гаражі та парник були пошкоджені. Зазнали пошкоджень і лінії електропередач та газопровід.

320 ударів по дев'яти містах і селах **Запорізької області** завдала армія РФ упродовж доби 3 квітня 2024 року. Зокрема, 38 БПЛА-атак вона здійснила по **Гуляйполю, Левадному, Новоандріївці, Роботиному, Малій Токмачці та Малинівці**. Також атакувала авіацією, РСЗВ та артилерією інші населені пункти.

Протягом дня ворожі сили активно гатили по **Нікопольщині**: тричі обстрілювали з артилерії та 8 разів атакували дронами-камікадзе. Найбільше пошкоджень отримали **Нікополь, Покровська та Марганецька громади**.

Через ворожу атаку на **Дніпро** 4 квітня 2024 року постраждали три заклади загальної та дошкільної освіти. Йдеться про вибиті вікна та двері.

Протягом 5 квітня 2024 року було гучно на **Нікопольщині**. Ворог бив дронами-камікадзе й 4 рази обстріляв з артилерії. Потерпали **Нікополь, Марганецька і Мирівська громади**. Осколкові поранення отримав 71-річний чоловік. Пошкоджені 5 приватних будинків, господарська споруда, соціальний заклад. Зачепило лінії електропередач.

Пролунав вибух і в **Зеленодольській громаді, що на Криворіжжі**. Під час польових робіт на боєприпасі підірвався трактор.

6 квітня 2024 року вогнем артилерії агресор двічі накривав **Нікополь**. У місті пошкоджені культурний центр, бібліотека, житло для переселенців, торговий центр, спортивний клуб. Понівечено 8 багатоповерхівок, 16 приватних будинків, 7 господарських споруд, понад півтора десятка автомобілів і гаражі. Зачепило лінії електропередач.

Фото із Telegram-каналу: Днепр Інфо
Посилання: <https://t.me/+0D7Kjz8HuiwyNDAY>

Вночі росія обстріляла сусідній **Харків**, 6 людей загинули, 10 – поранені. У місті пошкоджено як мінімум 9 багатоповерхівок, три гуртожитки, низку адміністративних будівель, магазин, АЗС, СТО та автівки.

Вночі 7 квітня 2024 року наші оборонці неба знищили 11 ворожих «шахедів». По два – у **Криворізькому та Дніпровському районах Дніпропетровської області**. Ще сім – у **Кам'янському**. В останньому через падіння уламків пошкоджень зазнали кілька будівель та автомобілі.

Опівночі по **Марганецькій громаді на Нікопольщині** війська агресора вгатили з артилерії. Ввечері було гучно в одному з населених пунктів **Петриківської громади**. Там уламки російської ракети понівечили два садові будинки, кілька машин і лінію електропередач.

8 квітня 2024 року під час артилерійського обстрілу **Вовчанська Харківської області** було пошкоджено приватний будинок. Постраждав 64-річний чоловік.

За вечір та ніч агресор атакував **Нікопольщину** 8 разів. Бив дронами-камікадзе й артилерією. Вибухи лунали у **Нікополі та Марганецькій громаді**. Пошкоджені комунальне підприємство, приватний будинок, авто.

У **Нікополі** після ранкового артобстрілу міста було виявлено двох поранених – 21-річну дівчину та 49-річного чоловіка. Вони опинилися у лікарні у стані середньої тяжкості. Було знищено двоповерховий житловий будинок, пошкоджено приватні оселі, господарські споруди, автівку. Побитий інфраструктурний об'єкт, зачепило газогін і лінії електропередач.

9 квітня 2024 року окупанти вдарили по **Харкову**. Було зафіксовано руйнування та загорання будівель. Серед постраждалих внаслідок обстрілу – двоє чоловіків та одна жінка, усі вони – працівники одного з підприємств.

Чотири обстріли з важкої артилерії та сім атак дронами різного типу, в тому числі зі скиданням осколкових боєприпасів. Таким чином протягом дня ворог цілив по **Нікопольщині, Марганецькій, Мирівській та Червоногригорівській громадах Дніпропетровської області**. Пошкоджені інфраструктурний об'єкт, транспортне підприємство, приватний будинок, автомобіль. Потрощена агрофірма. Там виникла пожежа, яку оперативно загасили.

Атакував безпілотником агресор і один із населених пунктів **Зеленодольської громади Криворіжжя**. Понівечено два легковики та нежитлову будівлю.

На фото зафіксовано наслідки артилерійського обстрілу **Нікополя**, під час якого поранень зазнали двоє людей.

Фото із Telegram-каналу: Днепр Інфо
Посилання: <https://t.me/+0D7Kjz8HuiwyNDAY>

10 квітня 2024 року у селі **Липці Харківського району** внаслідок обстрілу російської армії загинули троє цивільних людей. Постраждали ще двоє мирних жителів.

Фото із Telegram-каналу голови Харківської ОВА Олега Синегубова
Посилання: <https://t.me/synegubov>

Близько 13:30 11 квітня 2024 року під ворожим обстрілом був **Вовчанськ Харківської області**. 70-річна жінка отримала поранення. Пошкоджено 8 приватних будинків. Після 13:00 під ворожим обстрілом опинилося село **Глушківка Куп'янського району**. Троє поранених цивільних чоловіків зазнали поранень, їх госпіталізовано до медичної установи.

12 квітня 2024 року о 01:30 ворог обстріляв **Куп'янськ** керованою авіабомбою. Внаслідок удару виникло загорання 3 квартир у 5-поверховому

житловому будинку в одному під'їзді. Також горіло ще одне помешкання в іншому під'їзді будівлі.

*Фото із Telegram-каналу голови Харківської ОВА Олега Синегубова
Посилання: <https://t.me/syngubov>*

О 15:20 у селі Глушківка Куп'янського району під час ворожого мінометного обстрілу загинула 1 людина, троє чоловіків віком 46, 38 і 46 років дістали поранення. У Вовчанську внаслідок ворожого обстрілу було травмовано 66-річну жінку та пошкоджено приватне домоволодіння.

13 квітня 2024 року артилерійських та мінометних ударів ворога зазнали близько 20 населених пунктів Харківщини: **Дворічна, Синьківка, Петропавлівка, Іванівка, Берестове, Гур'їв Козачок, Гатище** та інші. Авіаудари ворог наносив по населених пунктах **Муравське, Бологівка, Одноробівка, Козача Лопань, Куп'янськ, Ківшарівка.**

Вночі 14 квітня 2024 року ворог здійснив масований обстріл БПЛА по об'єктах телевізійної інфраструктури **Харківської області**. У **Вовчанську** внаслідок масованих обстрілів було пошкоджено 11 магазинів, 3 приватні будинки, 5 багатоквартирних будинків. Об 11:00 у **Куп'янську** внаслідок обстрілу пошкоджень зазнав один приватний будинок. Повторний обстріл ворог здійснив об 11:40, пошкоджено будинок. О 09:00 у **Курилівці Куп'янського району** внаслідок обстрілу також було пошкоджено приватний будинок. Повторний обстріл зафіксовано об 11:15. Пошкоджень зазнало приватне домоволодіння. О 08:15 у **Вовчанську** внаслідок артилерійського обстрілу руйнацій зазнав один приватний будинок. Повторний артобстріл ворог здійснив о 13:00.

*Фото із Telegram-каналу голови Харківської ОВА Олега Синегубова
Посилання: <https://t.me/synegubov>*

15 квітня 2024 року артилерійських та мінометних ударів ворога зазнали близько 15 населених пунктів **Харківщини: Ветеринарне, Борисівка, Амбарне, Стрільча, Синьківка, Іванівка, Берестове** та інші. Авіаудари ворог наносив по населених пунктах **Липці, Борщова, Вільча**. О 02:45 відбувся ворожий обстріл села Слобожанське Харківського району, внаслідок якого було зруйновано приватний будинок. Поранення отримала 50-річна жінка.

О 16:20 війська рф здійснили ракетний удар ракетами С-300 по **Золочеву**. Внаслідок удару знищено приміщення гуртожитку і приміщення пункту екстреної медичної допомоги. Пошкоджено приміщення Золочівської лікарні. Знищено 2 автомобілі бригади швидкої, 2 частково пошкоджено.

*Фото із Telegram-каналу голови Харківської ОВА Олега Синегубова
Посилання: <https://t.me/synegubov>*

16 квітня 2024 року відбувся обстріл керованою авіабомбою **Синельникового Чугуївського району Харківської області**. Пошкоджено приватний будинок. О 17:40 внаслідок обстрілу **Охрімівки Чугуївського району** поранення отримали двоє чоловіків 48 і 35 років.

Зранку армія рф вдарила по **Золотій Балці на Херсонщині**. Поранений 56-річний чоловік. З вибуховою травмою та пораненням руки його доставили до лікарні, повідомили в ОВА. Водночас було нанесено авіаудар по **Бериславу на Херсонщині**. Попередньо, 15 людей травмовані. Пошкоджено житлові будинки, магазини, аптеку, повідомили у прокуратурі.

Фото із Telegram-каналу: *Суспільне Херсон*. Посилання: <https://t.me/suspilnekherson>

17 квітня 2024 року росія завдала трьох ракетних ударів майже по центру **Чернігова**. Є жертви. Понад 60 людей зазнали поранень, зокрема 3 дітей, 8 безвісти зниклих та 15 загиблих. Також зруйнована восьмиповерхова будівля, пошкоджені чотири багатоповерхівки, лікарня, заклад вищої освіти, десятки авто, повідомили в ОВА.

Фото із Telegram-каналу: *Times of Ukraine*

Ворожий обстріл села **Бугаївка Вовчанської громади Харківської області** стався о 09:15. Поранення отримали 36-річний фельдшер та 56-річний водій швидкої.

Внаслідок ранкової атаки на **Нікополь** було поранено 63-річну жінку, повідомили в ОВА. Пошкоджено гімназію, приватні оселі та лінію електропередач.

18 квітня 2024 року було здійснено ворожий обстріл села **Новоосинове Куп'янського району Харківської області**. Травмований 62-річний чоловік. О 23:30 ворог завдав удару КАБом по пожежній частині у **Білому Колодязі Чугуївського району**. У результаті удару пошкоджень зазнала будівля пожежної частини. Пошкоджені 4 пожежно-рятувальні автомобілі. Легку травму отримав 29-річний водій автівки. У **Вовчанську** внаслідок ворожого артобстрілу горів дах приватного будинку, гараж, господарські споруди та два автомобілі. Поранення отримав 72-річний місцевий житель.

Фото із Telegram-каналу голови Харківської ОВА Олега Синегубова

Посилання: <https://t.me/synegubov>

Уночі армія рф вдарила чотирма ракетами по **Селидовому на Донеччині**. Внаслідок удару загинула жінка, повідомили в МВА.

Пошкоджено адміністративну будівлю агропідприємства, магазин, приватні житлові будинки.

Також ворог обстріляв **Львове на Херсонщині**. Випустив по населеному пункту понад 20 снарядів. Пошкоджено приміщення школи. Також загорівся приватний будинок, повідомили в ОВА.

19 квітня 2024 року було здійснено масовану ворожу атаку на **Дніпропетровщину**. У **Синельниківському районі** пошкоджено понад 10 приватних будинків. Загинуло 9 людей, зокрема 3 дітей. Постраждало близько 26 осіб.

Фото із Telegram-каналу: Times of Ukraine

Посилання: https://t.me/dnopr_dniprol

Також окупанти атакували ракетами **Одещину**. Є пошкодження припортової інфраструктури. Відомо про постраждалих.

20 квітня 2024 року армія рф обстріляла 14 населених пунктів **Херсонщини**. Пошкоджені об'єкт критичної інфраструктури, газогін, два приватних будинки та багатоповерхівка. Одна людина загинула, повідомив керівник ОВА Олександр Прокудін.

202 рази атакувала армія рф міста та села **Запорізької області** 21 квітня 2024 року. Зокрема, 169 артилерійських обстрілів завдала по території **Гуляйполя, Малої Токмачки, Новоандріївки, Роботиного, Левадного та Малинівки**.

О 13:00 було здійснено ворожий ракетний обстріл **Харкова**, зафіксовано влучання у виробниче підприємство. Також пошкоджені складські приміщення, автомобіль, багатоповерхівка. 9 осіб постраждало. З них 7 госпіталізовано, 1 від госпіталізації відмовилася, 1 людина на амбулаторному лікуванні. 5 людей загинули.

*Фото із Telegram-каналу голови Харківської ОВА Олега Синегубова
Посилання: <https://t.me/synergubov>*

22 квітня 2024 року протягом 04:52–05:30 у **Харківській області** було здійснено масований ракетний обстріл об'єктів енергетичної інфраструктури. Понад 15 ракет С-300/Х-22. Харків залишився без світла. У **селі Баранівка Богодухівського району Харківської області** війська рф застосували БПЛА і зруйнували приватний будинок.

23 квітня 2024 року о 00:10 **місто Харків** було під обстрілом ворожих безпілотників. Внаслідок влучання в комунальну установу горіла покрівля і приміщення на третьому поверсі будівлі. Під час повторного обстрілу постраждав 19-річний чоловік із поруч розташованого приватного будинку.

24 квітня 2024 року у **Харкові** ворог обстріляв приватне підприємство у **Слобідському районі** міста. Загалом було уражено 4 приміщення та 2 автівки. Під час обстрілу **Куп'янська** пошкоджені приватний будинок та автівка. Травмований 43-річний чоловік.

Фото із Telegram-каналу: Олег Синегубов, голова Харківської ОВА

25 квітня 2024 року артилерійських та мінометних ударів ворога зазнали близько 15 населених пунктів **Харківщини: Ветеринарне, Борисівка, Амбарне** та інші. Авіаудари завдавалися по **Козачій Лопані, Золочеву, Стариці**.

26 квітня 2024 року противник обстрілював **Антонівку, Придніпровське, Велетенське, Інженерне, Кізомис, Комишани, Станіслав, Білозерзу, Берислав, Золоту Балку, Томарине, Нововоронцовку, Козацьке та місто Херсон**. Російські військові поцілили у житлові квартали населених пунктів області, зокрема пошкоджено 2 приватні будинки. Були зафіксовані влучання в об'єкти критичної та комунальної інфраструктури, приватні автомобілі. Через російську агресію 1 людина загинула, ще 8 – дістали поранення.

Вночі 27 квітня 2024 року ворог вгатив ракетами С-300 по психіатричній лікарні **Харкова**. На момент удару там перебувало орієнтовно 900 пацієнтів та понад 250 осіб медперсоналу. Від вибухової хвилі понівечено кілька будівель, вибиті шибки, пошкоджені дахи, лінії електропередач, водогін та інші інженерні комунікації.

Рф біла і по об'єктах транзиту газу, від яких залежить безпека постачання в ЄС. Також ворог зруйнував електростанції в різних регіонах України.

Через ворожі обстріли **Херсонщини** постраждали 3 людей. Окупанти ударили по житлових кварталах в області. Зокрема, пошкоджено 2 багатоповерхівки та 8 приватних будинків. Були зафіксовані влучання у вищий навчальний заклад, об'єкт критичної інфраструктури, сільгосп підприємство, господарські будівлі, гараж і приватні автомобілі.

Загалом ворог обстрілював **Кізомис, Дніпровське, Янтарне, Михайлівку, Станіслав, Новокаїри, Козацьке, Берислав, Гаврилівку, Берегове, Токарівку, Новоберислав, Костирку, Придніпровське, Велетенське, Антонівку, Інженерне, Садове, Молодіжне**. Також ворог опівдні вдарив ракетною по **Херсону**.

29 квітня 2024 року російські війська вкотре завдали ударів по українських містах: по цивільних об'єктах, мирних людях.

В **Одесі** росія вбила 4 людей, а також песика. 32 людини зазнали поранень, серед них двоє дітей та вагітна жінка. Внаслідок удару пошкоджено цивільну інфраструктуру: житлові будинки, навчальний заклад.

У **Харкові** – поранений чоловік. З вибуховою травмою та уламковими пораненнями його госпіталізували до медичного закладу.

30 квітня 2024 року. Другий день поспіль окупанти били по **Харкову** новими авіабомбами УМПБ Д30-СН (уніфікований міжвидовий плануючий боєприпас, який летить на 30 км). Атакували **Холодногірський** та **Київський райони**. Одна людина загинула, щонайменше 9 поранених. Було пошкоджено об'єкти цивільної інфраструктури: гаражний кооператив, учбовий заклад та адмінбудівлю.

Інформація, що ворог почав використовувати такі бомби, з'явилась у березні 2024 року. 10 березня ними вдарили по житловій забудові Мирнограда на Донеччині. Тоді поранень дістали 5 людей.

*Фото із Telegram-каналу: Times of Ukraine
Посилання: <https://t.me/c/1431180517/32766>*